

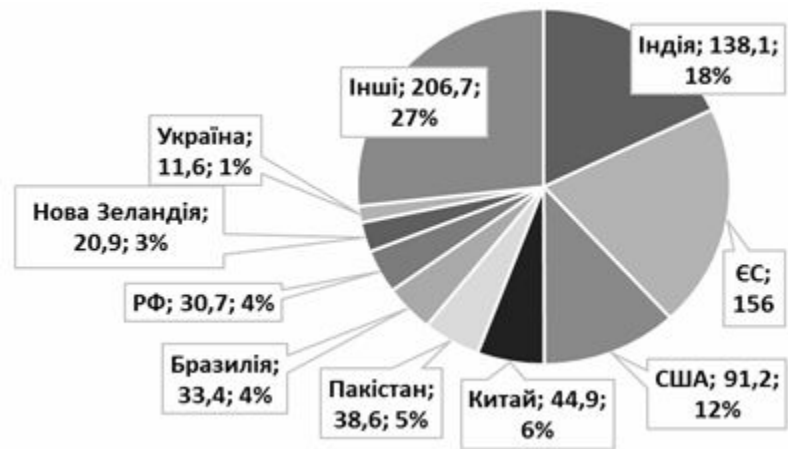
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОСТУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

Павлова О.С.
Магістр 2 р.н. ФВМ, вет.
забезпечення скотарства,
вівчарства та козівництва

- Серед країн світу найбільшим виробником молока всіх видів є Індія, частка якої в загальносвітовому обсязі виробленого молока протягом останніх років невпинно зростає. Сприятливі погодні умови, а зокрема достатня кількість опадів, дали можливість розширити площі під пасовищами, що позитивно вплинуло на розвиток галузі в країні. В найближчій перспективі вона залишатиметься абсолютним світовим лідером за цим показником. У 2014 році очікується виробити 144,8 млн. т молока, що майже на 4,9% перевищить рівень попереднього року. Незважаючи на високі темпи росту, виробництво молока всіх видів на душу населення в Індії (у 2008 р. – 89 кг) залишається нижчим, ніж у середньому в світі (104 кг)

Основні світові виробники молочної продукції у 2013 році (млн. т.)

Друге місце за обсягом виробництва молока всіх видів займають США, при цьому на їх долю припадало 12,4% загальносвітового виробництва молока, хоча в абсолютному відношенні виробництво молока у США в 2013 р. збільшилося на 4,2% порівняно з 2010 р. Така ситуація свідчить про те, що темпи збільшення обсягів виробництва у США дорівнюють темпам загальносвітового зростання виробництва молока. Третю позицію займає Китай, який виробив у 2013 р. 44,9 млн. т. молока, що на 3,5% більше за рівень 2010 р.

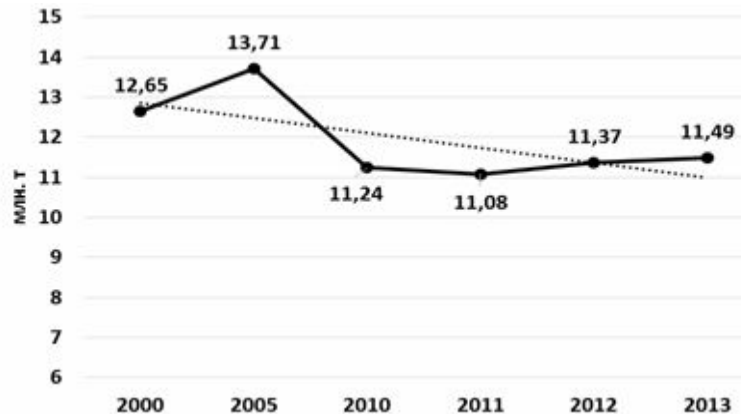
- Що стосується України, то на її долю у 2013 р. припадало 1,5% світового виробництва молока, що забезпечувало їй 11-те місце в загальному рейтингу країн-виробників. У 2005 р. Україна займала також 11-те місце, але її частка була на рівні 2,1%. Ще більшою питомою вагою України в загальносвітовому виробництві молока була в 1990 р. – 4,5%. Отже, ретроспективний аналіз свідчить, що Україна поступово втрачає свої позиції на світовому ринку молока, але при цьому поки що входить до двадцяти виробників усіх видів

Основні молочні країни-експортери: результати 2013-го

Показники	США	ЄС-28	Нова Зеландія	Австралія
Виробництво молока, млн т	91,272 (+0,4%)	141,664 (поставки на переробку) (+0,8%)	18,818 (-8,3%)	9,044 (-4,9%)
Середня закупівельна ціна, €/100 кг	33,2 (+4,5%)	36,5 (+11,6%)	34,54 (+19,2%)	
Експорт, тис. т:				
— масла	94 (+89,5%)	128 (+0,8%)	461,0 (-0,4%)	49,4 (-6,8%)
— сухого молока та сухої сироватки	1 127,8 (+17,7%)	1 365 (-6,5%)	1 762,0 (+0,5%)	249,7 (-22,3%)
— сирів	318 (+21,7%)	787 (+2,6%)	277,0 (-9,5%)	163 (—)
Населення, млн осіб	315,8	507,8	4,5	22,9
Виробництво молока на 1 особу, кг	289	279	4181,8	394,9

□ Досліджуючи виробництво молока в Україні, можна виділити два етапи – до 2005 року і після. З 2000 до 2004 рр. спостерігався щорічний швидкий приріст виробництва молока, а вже в 2005 р. зростання обсягів виробництва молока склало лише близько 0,5%, і за підсумками року загальний обсяг дещо перевищив 13,7 млн. т. і це стало початком стрімкого спаду виробництва.

Динаміка обсягів виробництва молока |

□ За розрахунками, проведеними згідно з даними Держстату, в Україні виробництво молока за період незалежності скоротилось у 2,1 рази і у 2013 р. становило лише 11,4 млн. т (у 1990 р. – 24,5 млн. т). Спад відбувся здебільшого за рахунок зменшення частки молока, виготовленого сільськогосподарськими підприємствами, у 7,4 рази. Водночас у господарствах населення виробництво молока за цей період зросло в 1,5 рази.

- У 2012 р. в Україні після тривалого стійкого падіння виробництво молока зросло до попереднього року на 2,7% і становило 11,3 млн. т. За даними Держстату, за цей період 77,7% виробленого молока припадало на господарства населення. Це не дозволяє забезпечити отримання продукції високої якості, оскільки у цих виробників відсутні умови та фахівці для впровадження новітніх технологій утримання та годівлі тварин, машинного або роботизованого їх доїння, первинної обробки молока та транспортування його до приймального пункту.

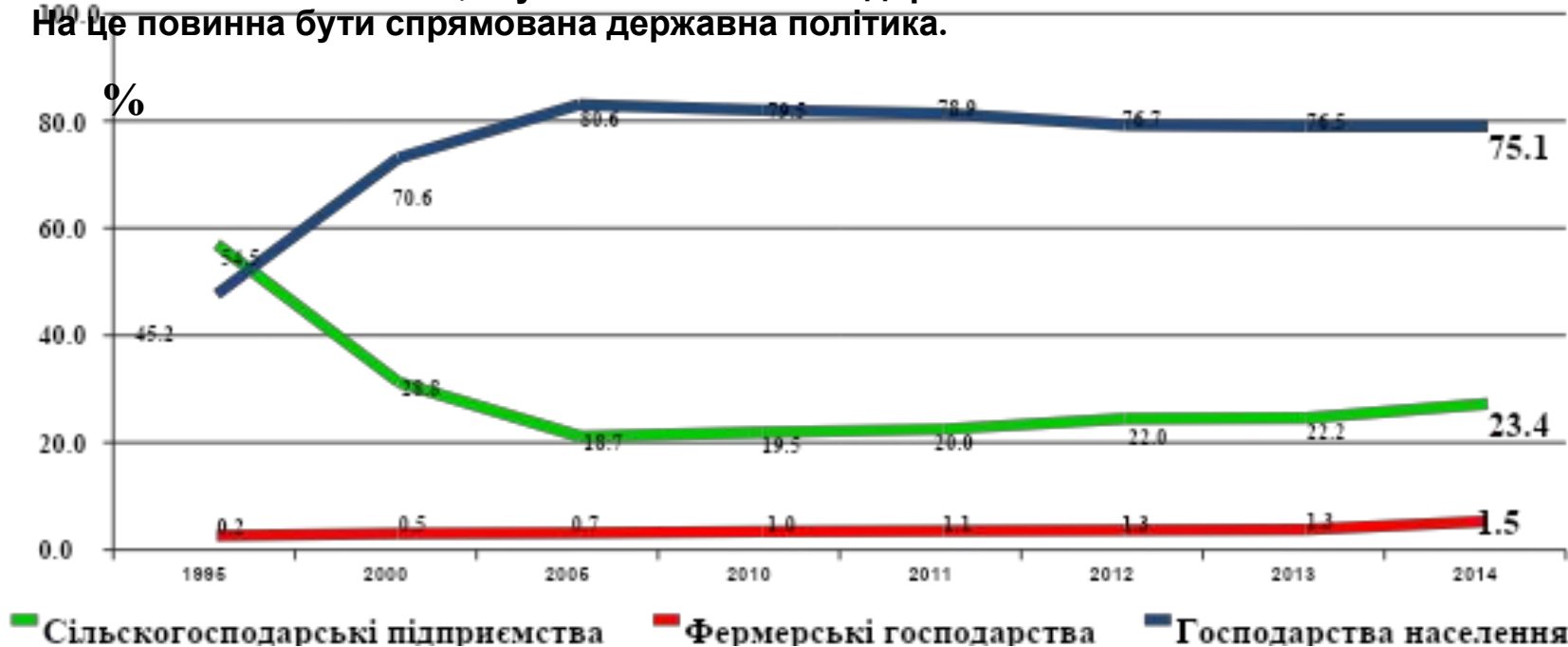
- Молоко, вироблене у господарствах населення, відповідає вимогам лише другого ґатунку, тоді як вироблене на великих сільськогосподарських підприємствах в основному реалізується вищим і першим ґатунком . Через таку ситуацію дуже гострим є питання якості молока, яке не може витримувати ніякої конкуренції в умовах прийнятих стандартів СОТ, через це постає питання не конкурент

іі

Зміни структури сільськогосподарських підприємств за кількістю поголів'я є підтвердженням того, що роль у виробництві молока крупних підприємств буде зростати. Слабким місцем виробництва залишається низька якість молока, що виробляється в господарствах населення. Для її суттєвого покращення необхідне збільшення корів у домашніх та фермерських господарствах та їх автоматизоване доїння, кооперування дрібних виробників між собою та заготівельними, збутовими і іншими підприємствами.

На це повинна бути спрямована державна політика.

Тенденції зміни структури виробленого молока господарствами різних типів

Середній розмір фермерського господарства в Україні становить 61,5 га. Їх загальна чисельність перевищує 40 тисяч. Розрахунками вчених доведено, що господарство такого розміру спроможне утримувати молочну ферму на 20 корів зі шлейфом за продуктивності 6,5-7,0 тис. молока на корову в рік. Капіталовкладення на створення такої ферми за умов проведення реконструкції існуючих приміщень становить 845 тис. грн, а нового будівництва – 1,32 млн грн із придбанням техніки для тваринництва. Навіть за умов спеціалізації у цьому напрямі 50% таких господарств, їх виробничий потенціал зросте з 41,1 тис. голів корів 2015 року до понад 400 тис. голів до 2020-2025 року. При цьому валове виробництво молока може збільшитися за рахунок цих господарств до 2,4-2,8 млн тонн за рік.

Загальні інвестиції в створення таких господарств можуть скласти від 16 до 22 млрд грн.

Сільськогосподарські підприємства

Господарства населення

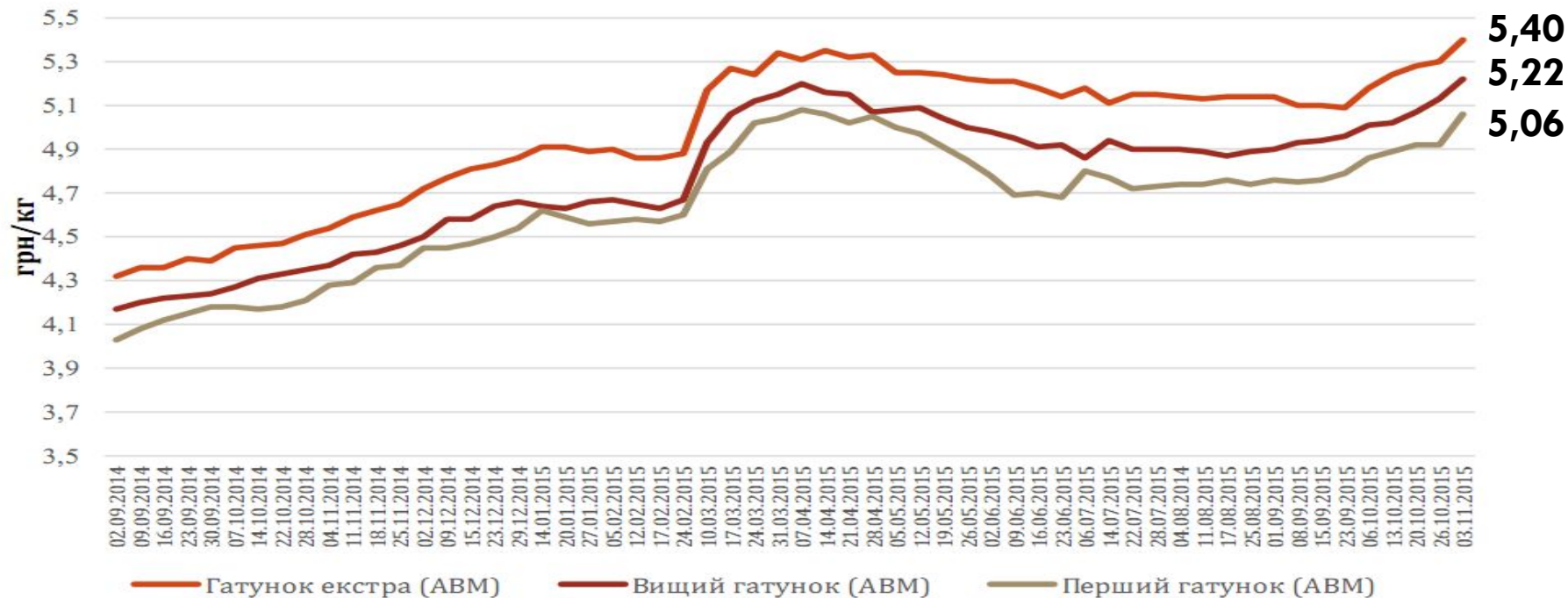
екстра

Близько 76% поголів'я корів і виробництва молока зосереджені в невеликих господарствах (ОСГ), в яких технологічно складно забезпечити високу якість продукції

У загальних заготівлях переробних підприємств 84% молока від господарств населення приймається II гатунком, а сільгоспідприємств – лише 5%.
Молочна продукція з молока від корів населення не є конкурентоспроможною

Показники	Сільгоспідприємства	Господарства населення
Масова частка жиру, %	3,59	3,48
Масова частка білка, %	3,07	2,93
Ціна реалізації, грн/тонну	4394	3257

Закупівельні ціни на молоко, грн/кг

Середня ціна на молоко екстра гатунку по Україні знаходиться у межах 5,30-5,50 грн/кг, молоко вищого гатунку – 5,22 грн/кг, молоко першого гатунку - в середньому 5,06 грн/кг. Говорити про подальше зростання ціни наразі складно, але тенденція стабільна і за будь-яких умов **виробництво високоякісного молока є більш вигідним**

Можливі варіанти розвитку виробництва

- 1. Збереження існуючих тенденцій щодо спаду поголів'я за поступового зростання продуктивності корів – вал молока **11,4-11,5 млн тонн**;
- 2. Нарощування чисельності поголів'я корів з аналогічними першому варіанту темпами зростання їх продуктивності - вал молока **13,7-13,8 млн тонн (оцінюється як найбільш прийнятний варіант)**;
- 3. Нарощування чисельності поголів'я корів та істотного підвищення рівня їх продуктивності - вал молока **16,3-16,5 млн тонн**.

Перспектива зростання чисельності поголів'я корів до 2020 року

- За період розвитку галузі до 2020 року передбачено зростання у сільгоспприємствах чисельності поголів'я корів на 215 тис. голів до 725 тис. голів при стабілізації чисельності корів у господарствах населення на рівні 1,8 млн голів.
- Нарощування чисельності корів передбачається за рахунок: власного відтворення – 150 тис. корів (за умови збільшення виходу телят на 100 корів від 75 до 85 голів); закупівлі телиць у населення – 60-65 тис. голів (при штучному осіменінні 60-70% корів населення племінними бугаями) та імпорту високопродуктивних нетелей – 1 тис. голів.

Висновки.

Розглянувши тенденції та основні параметри, які характеризують світовий ринок молочної продукції можна зробити наступні висновки. Існує стійка тенденція зростання світового виробництва молока. Основними ринками, що розвиваються є Азіатський та ринок Східної Європи. Територій які орієнтовані на експорт не так багато, однак молочна промисловість як експортно-орієнтований бізнес швидко розвивається. Більша частина регіонів планети характеризується недостатньою забезпеченістю молочними продуктами і потенційна потреба внутрішніх ринків у них суттєво вища, ніж фактичні можливості.

Україні, окрім збереження своїх традиційних ринків збуту, необхідно постійно шукати вихід на нові перспективні ринки та завойовувати стабільні позиції на них. Використовувати високопродуктивний селекційний матеріал; для відгодівлі дійного стада використовувати результати напрацювань іноземних товаровиробників. З метою підвищення якості молока та зменшення його собівартості використовувати інтенсивні методи заготівлі кормів. Для підвищення якості сировини впроваджувати передові методи забору молока, його первинної обробки та транспортування до пункту прийому.

Дякую за увагу!

